

Spis treści

1. FIZJOLOGIA KOMÓRKI – Jakub Żurawski	1
1.1. Błony komórkowe	1
1.2. Cytoplazma	3
1.3. Cytoszkielek	3
1.4. Jądro komórkowe	4
1.5. Jąderko	4
1.6. Chromatyna	4
1.7. Mitochondria	4
1.8. Siateczka śródplazmatyczna szorstka	5
1.9. Siateczka śródplazmatyczna gładka	5
1.10. Aparat Golgiego	5
1.11. Rybosomy	6
1.12. Lizosomy	6
1.13. Peroksysomy	6
1.14. Wtręty komórkowe	7
2. HOMEOSTAZA – Oskar Wojciech Wiśniewski	9
2.1. Procesy homeostatyczne	9
2.2. Homeostaza komórkowa	11
2.3. Przedziały płynowe organizmu	13
2.4. Izotonia	14
2.5. Izowolemia	15
2.6. Izojonia	15
2.7. Izohydria	16
2.8. Izotermia	16
2.9. Podsumowanie	26
3. FIZJOLOGIA UKŁADU DOKREWNEGO – Hanna Krauss, Jacek Koźlik, Zuzanna Chęcińska-Maciejewska	27
3.1. Ogólne zasady organizacji układu hormonalnego	27
3.2. Fizjologia podwzgórza	31
3.3. Fizjologia przysadki	32
3.4. Fizjologia szyszynki	43
3.5. Fizjologia gruczołu tarczowego	45
3.6. Fizjologia trzustki	47
3.7. Fizjologia rdzenia nadnerczy	52
3.8. Fizjologia kory nadnerczy	53
3.9. Fizjologia przytarczyc	56

4.	FUNKCJA WYDZIELNICZA TKANKI TŁUSZCZOWEJ – ADIPOKINY – Oskar Wojciech Wiśniewski	63
5.	FIZJOLOGIA ROZRODU – Jacek Koźlik, Hanna Krauss, Małgorzata Wojciechowska	71
5.1.	Determinacja i różnicowanie płci	71
5.2.	Funkcja układu podwzgórze–prysadka w regulacji rozrodu	73
5.3.	Fizjologia jajnika	74
5.4.	Przełomy hormonalne w życiu kobiety	81
5.5.	Regulacja rozrodu u mężczyzn	86
5.6.	Przełomy hormonalne u mężczyzn	89
6.	POBUDLIWOŚĆ KOMÓRKI NERWOWEJ – Agnieszka Adamczak-Ratajczak, Magdalena Gibas-Dorna, Przemysław Sosnowski, Kinga Mikrut	91
6.1.	Pompa sodowo-potasowa	92
6.2.	Kanały jonowe	93
6.3.	Potencjał czynnościowy	94
6.4.	Przenoszenie informacji w układzie nerwowym	96
6.5.	Rola synaps w przekazywaniu informacji	98
6.6.	Neurotransmitery synaptyczne a neuromodulatory	100
6.7.	Hamowanie presynaptyczne i integracja informacji nerwowej	102
6.8.	Podstawy czynnościowe układu nerwowego	103
7.	FIZJOLOGIA UKŁADU AUTONOMICZNEGO – Agnieszka Adamczak-Ratajczak, Teresa Torlińska, Przemysław Sosnowski	107
7.1.	Somatyczny i autonomiczny układ nerwowy	108
7.2.	Organizacja autonomicznego układu nerwowego (podział strukturalny)	110
7.3.	Kotransmisja w autonomicznym układzie nerwowym	115
7.4.	Czynność zwójów autonomicznych	116
7.5.	Przeniesienie informacji do wnętrza komórki poprzez aktywację regulatorowego białka G – układ drugiego przekąźnika	117
7.6.	Rodzaje receptorów układu autonomicznego	118
7.7.	Regulacja liczby receptorów	124
7.8.	Antagonizm między układami współczulnym i przywspółczulnym	124
7.9.	Odruchy autonomicznego układu nerwowego	125
8.	WYŻSZE FUNKCJE UKŁADU NERWOWEGO – Agnieszka Adamczak-Ratajczak, Alina Grochowalska, Przemysław Sosnowski, Hanna Krauss	127
8.1.	Zachowanie człowieka	127
8.2.	Układ limbiczny	130
8.3.	Pola kojarzeniowe kory mózgowej	131
8.4.	Czucie i percepcja	132
8.5.	Sen a czuwanie	136
8.6.	Pamięć i uczenie się	138
8.7.	Ból	140

8.8.	Kontrola czynności motorycznej przez ośrodkowy układ nerwowy	143
9.	FIZJOLOGIA NARZĄDÓW ZMYŚLÓW – Magdalena Gibas-Dorna, Alina Grochowalska.....	149
9.1.	Zagadnienia ogólne	149
9.2.	Receptory czuciowe	149
9.3.	Drogi czuciowe	153
9.4.	Układ czucia somatosensorycznego	153
9.5.	Ból	154
9.6.	Węch	157
9.7.	Smak	158
9.8.	Słuch	159
9.9.	Równowaga	165
9.10.	Wzrok	167
10.	FIZJOLOGIA UKŁADU SERCOWO-NACZYNIOWEGO – Jacek Piątek, Magdalena Gibas-Dorna, Dariusz Hiczkiewicz, Przemysław Sosnowski	181
10.1.	Budowa i funkcje układu sercowo-naczyniowego	181
10.2.	Podstawowe pojęcia hemodynamiczne	183
10.3.	Podział układu sercowo-naczyniowego	184
10.4.	Czynniki wspomagające zapewnienie prawidłowego powrotu żylnego	189
10.5.	Ciśnienie tętnicze krwi	191
10.6.	Tętno	192
10.7.	Czynniki rozszerzające i zwężające naczynia krwionośne – nerwowe i humoralne	193
10.8.	Budowa i czynność serca	195
10.9.	Autoregulacja pracy serca	209
10.10.	Wybrane reakcje odruchowe w układzie krążenia	210
11.	FIZJOLOGIA UKŁADU ODDECHOWEGO – Magdalena Gibas-Dorna	213
11.1.	Budowa i funkcje układu oddechowego	213
11.2.	Mechanika oddychania	214
11.3.	Drogi oddechowe i pęcherzyki płucne	220
11.4.	Objętości i pojemności w układzie oddechowym. Spirometria	222
11.5.	Krążenie płucne	225
11.6.	Stosunek wentylacji do perfuzji płuc	227
11.7.	Wymiana gazowa w płucach	229
11.8.	Transport gazów oddechowych we krwi	230
11.9.	Regulacja oddychania	232
12.	FIZJOLOGIA MIĘŚNI POPRZECZNIE PRAŻKOWANYCH I GŁADKICH – Barbara Morawin, Mariusz Naczka, Agnieszka Zembroń-Łacny	237
12.1.	Mięśnie szkieletowe	239
12.2.	Mięśnie gładkie	251

13. FIZJOLOGIA WYSIŁKU FIZYCZNEGO – Ewa Śliwicka, Tomasz Cisoń	255
13.1. Klasyfikacja wysiłków fizycznych	255
13.2. Energetyka wysiłku fizycznego	256
13.3. Zmiany zachodzące w organizmie podczas wysiłku fizycznego	260
13.4. Wydolność fizyczna	269
13.5. Metody oceny wydolności fizycznej	271
13.6. Zmęczenie	272
14. FIZJOLOGICZNA ROLA NEREK – Leszek Niepolski, Alina Grochowalska	275
14.1. Czynność nerek	275
14.2. Budowa nerki	276
14.3. Nefron	276
14.4. Unerwienie nerek	278
14.5. Nerkowy przepływ krwi	279
14.6. Mechanizm powstawania moczu pierwotnego – filtracja kłębuszkowa	281
14.7. Powstawanie moczu ostatecznego	283
14.8. Równowaga sodowa i objętość płynu pozakomórkowego	287
14.9. Diureza	288
14.10. Czynność wewnątrzwydzielnicza nerek	289
14.11. Klirens nerkowy	289
15. GOSPODARKA WODNO-ELEKTROLITOWA ORGANIZMU – Leszek Niepolski	293
15.1. Woda w organizmie człowieka	293
15.2. Ocena stanu nawodnienia organizmu	293
15.3. Rozmieszczenie wody w organizmie – przedziały wodne	294
15.4. Rozmieszczenie elektrolitów w płynach ustrojowych	294
15.5. Prawa rządzące gospodarką wodno-elektrolitową	295
15.6. Regulacja efektywnej molalności płynów ustrojowych – izotonii	296
15.7. Regulacja objętości przestrzeni wodnych organizmu – kontrola izowolemii	297
15.8. Bilans wodny	300
15.9. Zaburzenia gospodarki wodnej i sodowej	301
15.10. Gospodarka wodna u kobiety ciężarnej	304
16. GOSPODARKA KWASOWO-ZASADOWA ORGANIZMU – Leszek Niepolski	305
16.1. Kwasy i zasady	305
16.2. Mechanizm obronny przed zmianą pH w ustroju – bufony	308
16.3. Źródło jonów wodorowych w organizmie	309
16.4. Mechanizmy utrzymujące stałe pH organizmu	311
16.5. Metody oceny gospodarki kwasowo-zasadowej	325
16.6. Zaburzenia równowagi kwasowo-zasadowej	326
17. UKŁADY GRUPOWE KRWI – Hanna Krauss, Justyna Kupsz	327
17.1. Charakterystyka krwi	327

17.2. Układy grupowe krwi	329
17.3. Przetaczanie krwi i jej pochodnych	340
18. FUNKCJE KRWI I JEJ ELEMENTÓW MORFOTYCZNYCH – Hanna Krauss, Justyna Kupsz, Alina Grochowalska	347
18.1. Fizjologia krwinek czerwonych i białych	347
18.2. Fizjologia krwinek czerwonych (erytrocytów)	348
18.3. Fizjologia krwinek białych (leukocytów)	353
19. HEMOSTAZA – Hanna Krauss, Paulina Wojtyła-Buciora	367
19.1. Hemostaza naczyniowa	368
19.2. Hemostaza płytkowa	372
19.3. Hemostaza osoczowa	375
19.4. Najczęściej stosowane leki wpływające na hemostazę	382
19.5. Fibrynliza	383
19.6. Aspekty kliniczne	388
20. FIZJOLOGIA UKŁADU POKARMOWEGO – Ewa Pruszyńska-Oszmałek, Paweł Kołodziejcki, Maciej Sassek	391
20.1. Układ pokarmowy	391
20.2. Gruczoły trawienne	407
20.3. Trawienie i wchłanianie	414
20.4. Hormony żołądkowo-jelitowe	424
21. REGULACJA POBIERANIA POKARMU – Ewa Pruszyńska-Oszmałek, Emilia Korek, Paweł Kołodziejcki, Maciej Sassek	429
21.1. Podwzgórze jako centralny region kontrolujący pobieranie pokarmu	430
21.2. Krótkoterminowe sygnały nerwowe i hormonalne (z żołądka i jelit)	433
21.3. Długoterminowe sygnały nerwowe i hormonalne	434
21.4. Przeciwwstawne działanie leptyny i greliny	435
22. PODSTAWOWE SKŁADNIKI POKARMOWE – Ewa Pruszyńska-Oszmałek, Paweł Kołodziejcki, Maciej Sassek	437
22.1. Aminokwasy i białka	437
22.2. Węglowodany	444
22.3. Tłuszcze (lipidy)	446
22.4. Witaminy	457
22.5. Makro-, mikroelementy i pierwiastki śladowe	460
23. HOMEOSTAZA ENERGETYCZNA – Natalia Hertmanowska, Magdalena Warchoń	465
23.1. Zapotrzebowanie kaloryczne i wartość energetyczna pożywienia	465
23.2. Ocena stanu odżywienia	470

24. ŻYWIENIE OSÓB W RÓŻNYCH GRUPACH WIEKOWYCH – Magdalena Warchoń	477
24.1. Żywienie zdrowych dorosłych	477
24.2. Żywienie w okresie prekonceptyjnym	479
24.3. Żywienie w okresie ciąży i w pierwszych trzech latach życia	480
24.4. Żywienie dzieci i młodzieży	487
24.5. Zalecenia żywieniowe dla osób po 65. roku życia	494
25. FIZJOLOGIA SKÓRY – Kinga Adamska, Wojciech Adamski	497
25.1. Anatomia skóry	497
25.2. Fizjologia skóry	508
25.3. Komentarz kliniczny	510
26. FIZJOLOGIA STARZENIA SIĘ – Anna Tylutka, Barbara Morawin, Agnieszka Zembron-Łacny	515
26.1. Wprowadzenie	515
26.2. Zmiany w układzie immunologicznym	517
26.3. Zmiany w ośrodkowym i obwodowym układzie nerwowym	520
26.4. Zmiany w układzie oddechowym	522
26.5. Zmiany w układzie sercowo-naczyniowym	523
26.6. Zmiany w mięśniach szkieletowych	524
26.7. Zmiany w pozostałych układach i narządach	527
26.8. Profilaktyka i promocja zaburzeń funkcji układów i narządów w wieku starszym	527
27. WARTOŚCI REFERENCYJNE WYBRANYCH PARAMETRÓW LABORATORYJNYCH – Justyna Kupsz	529
27.1. Wartości prawidłowe niektórych parametrów hematologicznych	529
27.2. Wartości prawidłowe niektórych parametrów koagulologicznych	530
27.3. Wartości prawidłowe niektórych parametrów biochemicznych	531
27.4. Wartości prawidłowe niektórych parametrów gazometrycznych	532
27.5. Badanie ogólne moczu	532
27.6. Wartości prawidłowe ciśnienia tętniczego krwi i tętna	533
27.7. Odrębności diagnostyczne wieku niemowlęcego i dziecięcego	533
PIŚMIENICTWO	537
SKOROWIDZ	552